

STORA HILLÄNGET I LUDVIKA

Arkeologisk utredning inom RAÄ Ludvika 400:1, fastighet Ludvika 5:70 och 6:1,
Ludvika kommun, Dalarnas län

MARTA LINDEBERG

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3161

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Gården Stora Hillänget.
Källa: Karl-Erik Forsslund (fotograf), Ludvika hembygdsförening (Marnäs 294).

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2018

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

STORA HILLÄNGET I LUDVIKA

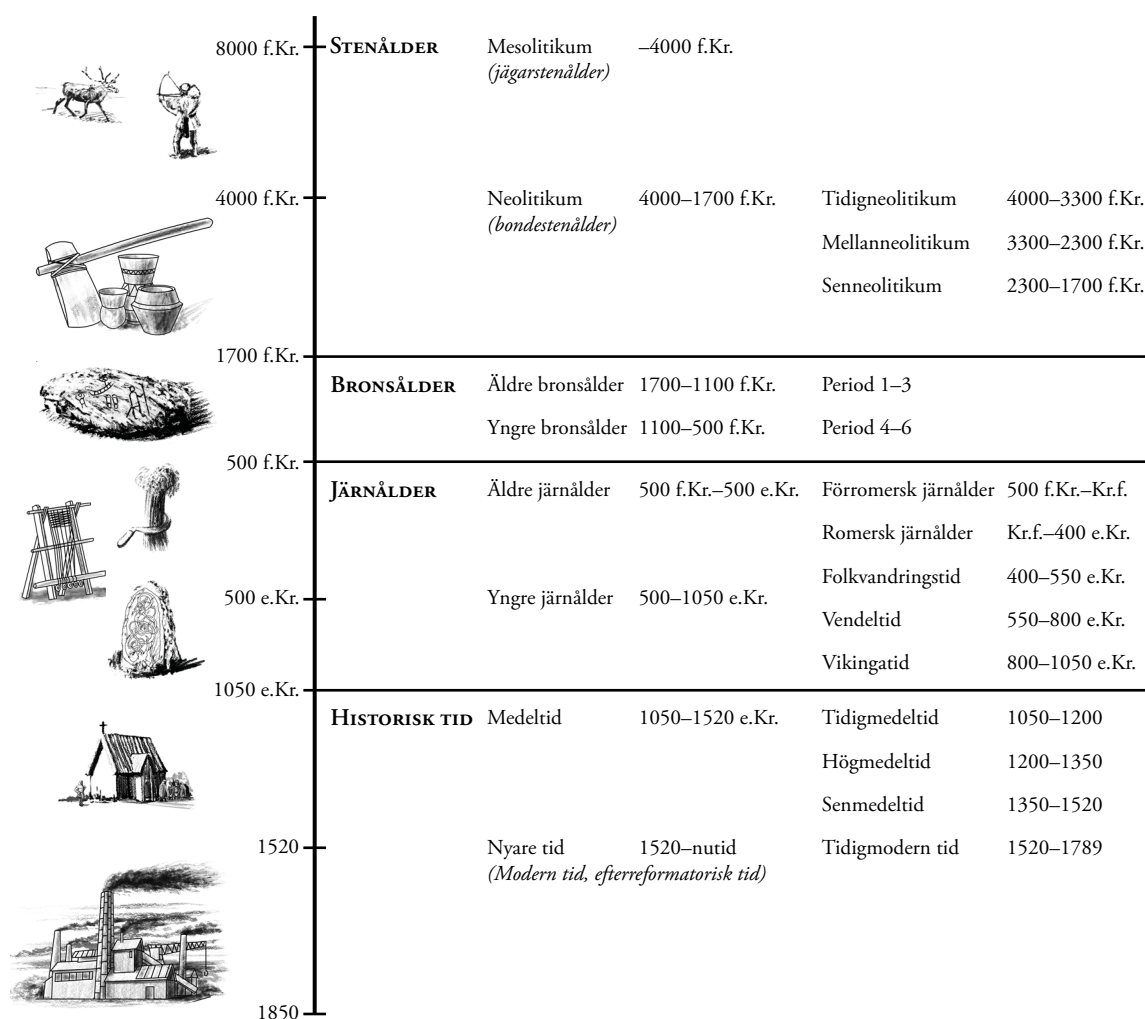
Arkeologisk utredning inom RAÄ Ludvika 400:1, fastighet Ludvika 5:70 och 6:1,
Ludvika kommun, Dalarnas län

MARTA LINDEBERG

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3161

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTI-KVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850 genom äldre tiders bruk och att den är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Bevakningsobjekt innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning eller inte.

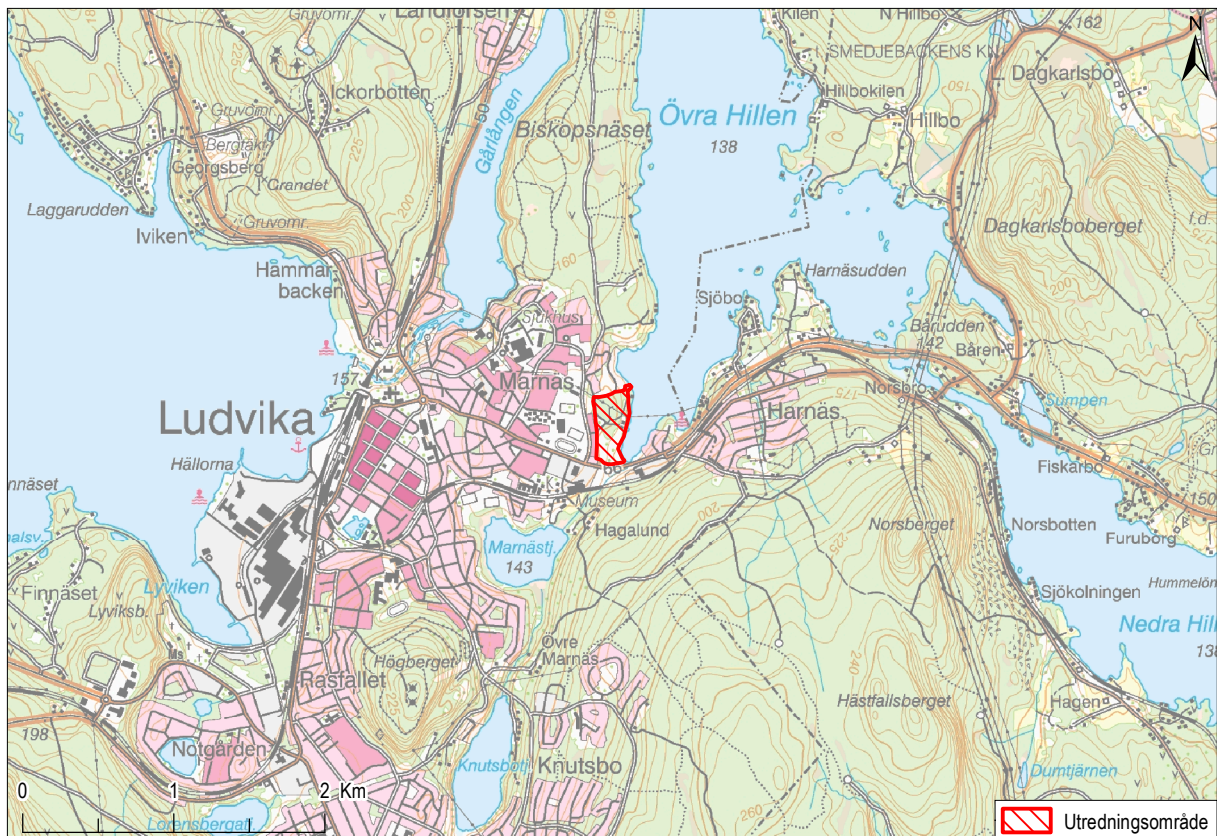
Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Uppgift om innebär att lämningen endast är känd via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa. Lämningen har inte eftersökts eller kunnat återfinnas i fält.

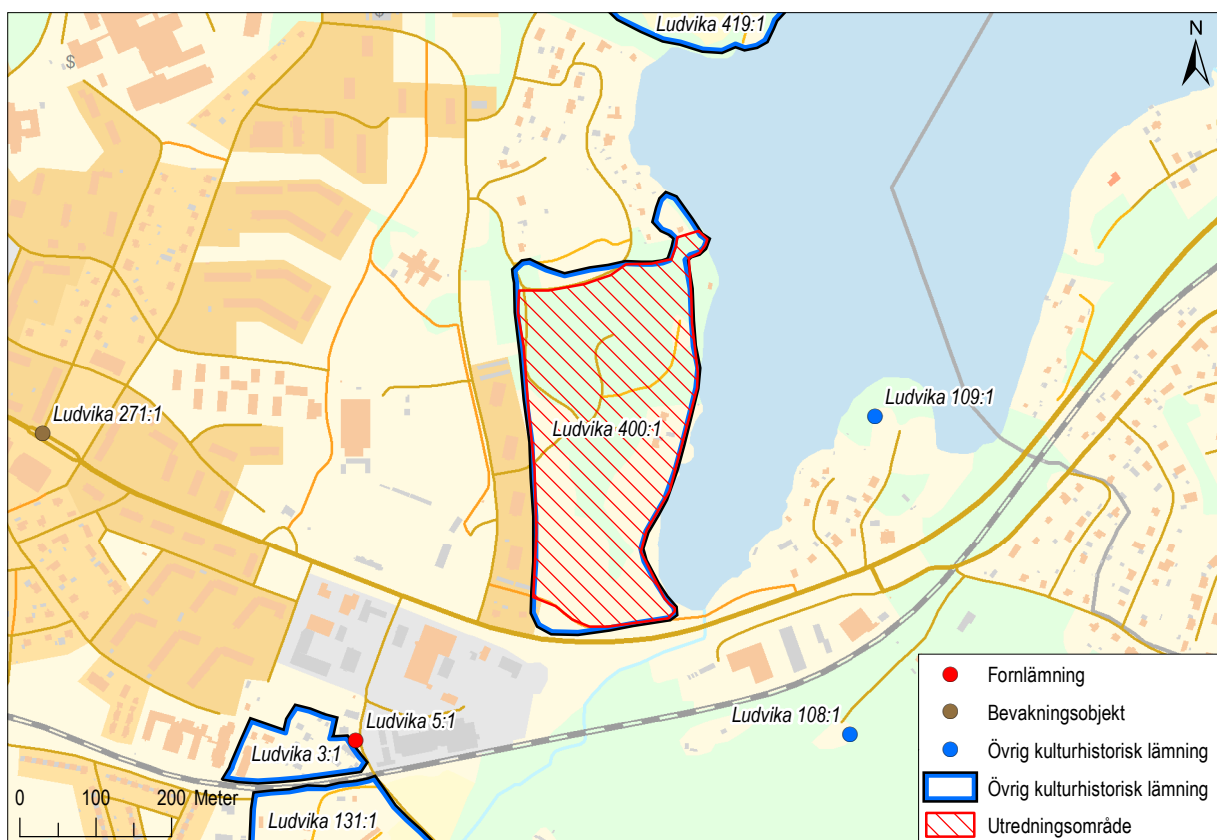
Undersökt och borttagen betyder att lämningen blivit arkeologiskt undersökt och helt borttagen. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
TOPOGRAFI OCH KULTURHISTORISK BAKGRUND.....	7
GENOMFÖRANDE	8
RESULTAT	10
Delområde 1	10
Delområde 2.....	14
Delområde 3.....	14
Bytomten.....	19
AVSLUTNING	22
REFERENSER	23
Litteratur	23
Kartmaterial.....	23
Övriga källor.....	23
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	24
BILAGOR	25
Bilaga 1. Schaktbeskrivning	25
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning.....	26

Figur 1. Utredningsområdet mot bakgrund av Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Figur 2. Utredningsområdet och närliggande lämningar (FMIS) mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Dalarnas län genomfört en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheterna Ludvika 5:70 och 6:1, Ludvika kommun i Dalarna. Utredningen omfattar nästan hela RAÄ Ludvika 400:1, ett område med bebyggelseämningar, fossil åker och äldre vägar efter enheten Stora Hillänget (figur 1 och 2). Syftet med utredningen var att fastställa om fornlämning berörs av den planerade exploateringen av området.

Vid utredningen framkom sju husgrunder i anslutning till bytomten. Därtill karterades två terrasser, som sannolikt hyst bebyggelse, samt åkerdiken. Sökschaktningen omfattade huvudsakligen gammal igenväxande åkermark och i schakten framkom förutom recenta lämningar endast diken och ett par avfallshögar/-gropar. Inget som bedöms vara äldre än 1850 påträffades vid utredningen.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Dalarnas län genomfört en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheterna Ludvika 5:70 och 6:1, Ludvika kommun i Dalarna (Lst dnr 431-12885-2017). Utredningen omfattar nästan hela

RAÄ Ludvika 400:1, ett område med bebyggelseämningar, fossil åker och äldre vägar. Syftet med utredningen var att fastställa om fornlämning berörs av den planerade exploateringen av området.

TOPOGRAFI OCH KULTURHISTORISK BAKGRUND

Utredningsområdet ligger i Marnäs i Ludvikas östra delar, vid sjön Övra Hillens sydvästra strand. Området utgörs främst av parkmark med inslag av sly och ungskog och skogspartier samt några hårdgjorda markytor som mindre vägar och en parkeringsplats. En kraftledning övertvårar området och det finns ett par bebyggda fastigheter vid stranden.

Utredningsområdet sammanfaller till stora delar med det i fornminnesregistret (FMIS) registrerade objektet RAÄ Ludvika 400:1, i dagsläget registrerad som övrig kulturhistorisk lämning, som bland annat består av lämningarna efter enheten Stora Hillänget med husgrunder, fossil åker och äldre vägar. Vid en tidigare arkeologisk utredning grävdes två mindre sökschakt vid platsen för gården. De kulturlager och bebyggelseämningar som påträffades bedömdes vara

från ”nyare tid, 1800-tal (?)” (Carlsson & Sandberg 1996:24). Kulturlager från nyare tid påträffades också i utredningsschakt i områdets södra del.

Centralt inom utredningsområdet ligger bytomten efter Stora Hillänget vars inägomark ligger söder om bytomten. Stora Hillänget bröts ut 1671 från Harnäs, längre österut. De norra delarna av utredningsområdet tillhör Nedre Marnäs. Även Harnäs tillhörde ursprungligen Nedre Marnäs som under tidigt 1600-tal utgjorde Jonas Halvards bergsmanshemman, d v s nuvarande Gammalgården i Ludvika. 1630 genomfördes en hemmansklyvning och gården delades i två (Odnegård 1992:2ff). De båda gårdarna utvecklades senare till de klungbyar som syns på storskifteskartorna från 1808 (Nedre Marnäs) och 1818 (Harnäs).

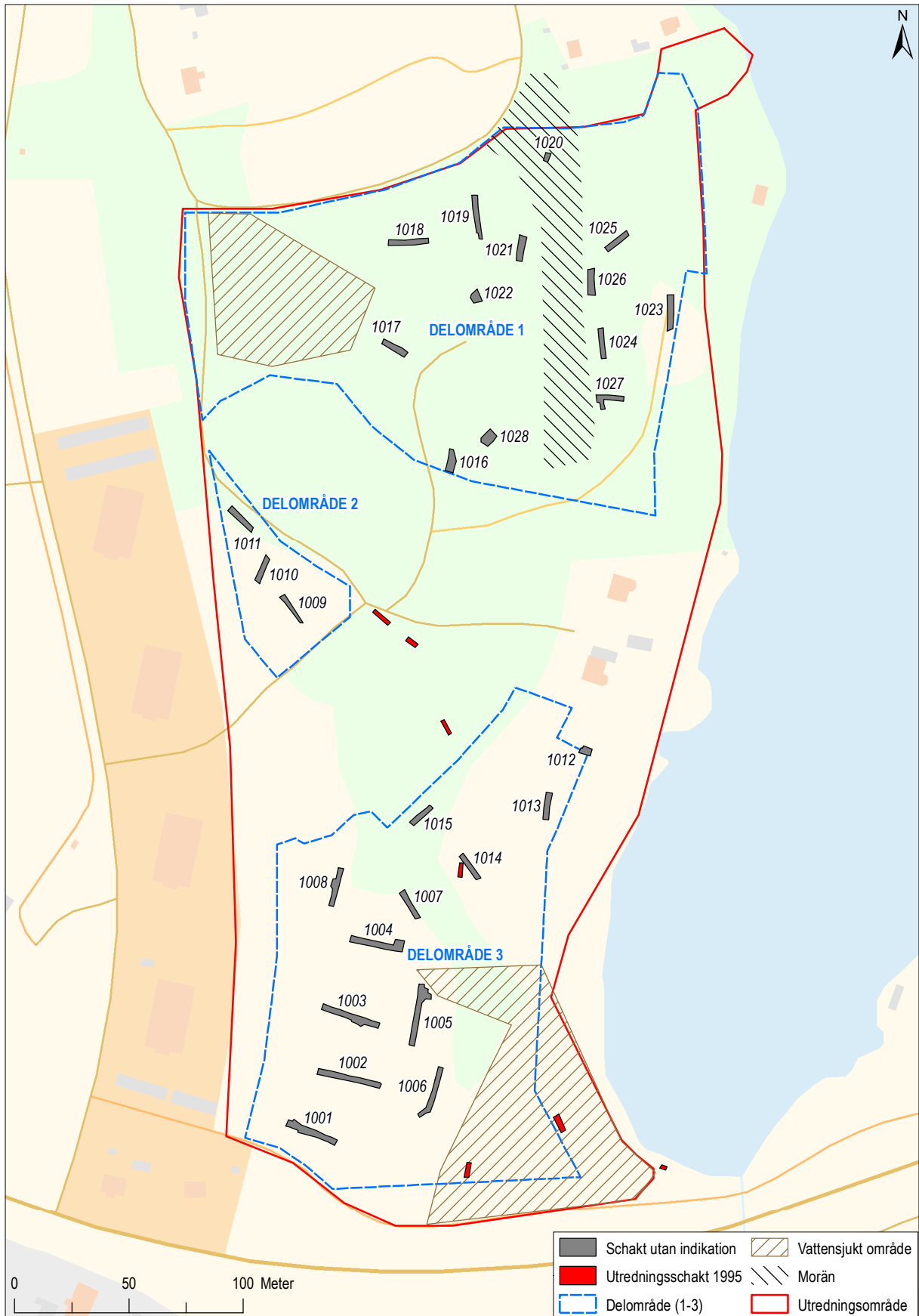
GENOMFÖRANDE

Inför fältarbetet genomfördes en kart- och arkivstudie där den kända historiken kring Stora Hillänget sammanställdes och historiska kartor rektifierades och sammanställdes i ett GIS-projekt.

Utredningen genomfördes under perioden 2018-06-25 till 2018-06-29 av två arkeologer. Inledningsvis inventerades hela utredningsområdet. Synliga bebyggelse- och odlingslämningar karterades och lägen lämpliga för sökschaktning noterades. Därefter sökschaktades inom tre delområden (figur 3). Vid schaktdragning användes en hjulburen grävmaskin. Utredningsområdet var knappt 9 hektar stort. Sammanlagt 28 schakt togs upp inom de tre delområden som skulle sökschaktas. Delområdena uppgick till sammanlagt ca 5,1 hektar och av detta öppnades 1085 m² (drygt 2 %).

Samtliga inmätningar gjordes med GPS. Alla anläggningar och lager som framkom rensades fram till dess att de kunde bedömas till karaktär och avgränsning, mättes in, beskrevs i text och fotograferades i plan. Inga prover eller fynd samlades in. Beskrivningar av schakten finns i bilaga 1. Beskrivningar av anläggningar, konstruktioner och lager finns i bilaga 2.

På grund av hård vind var det inte möjligt att drönarfotografera hela utredningsområdet. Endast de södra delarna översiktsfotograferades därför. Ingen metall-detektering genomfördes vid utredningen eftersom endast moderna lämningar framkom.

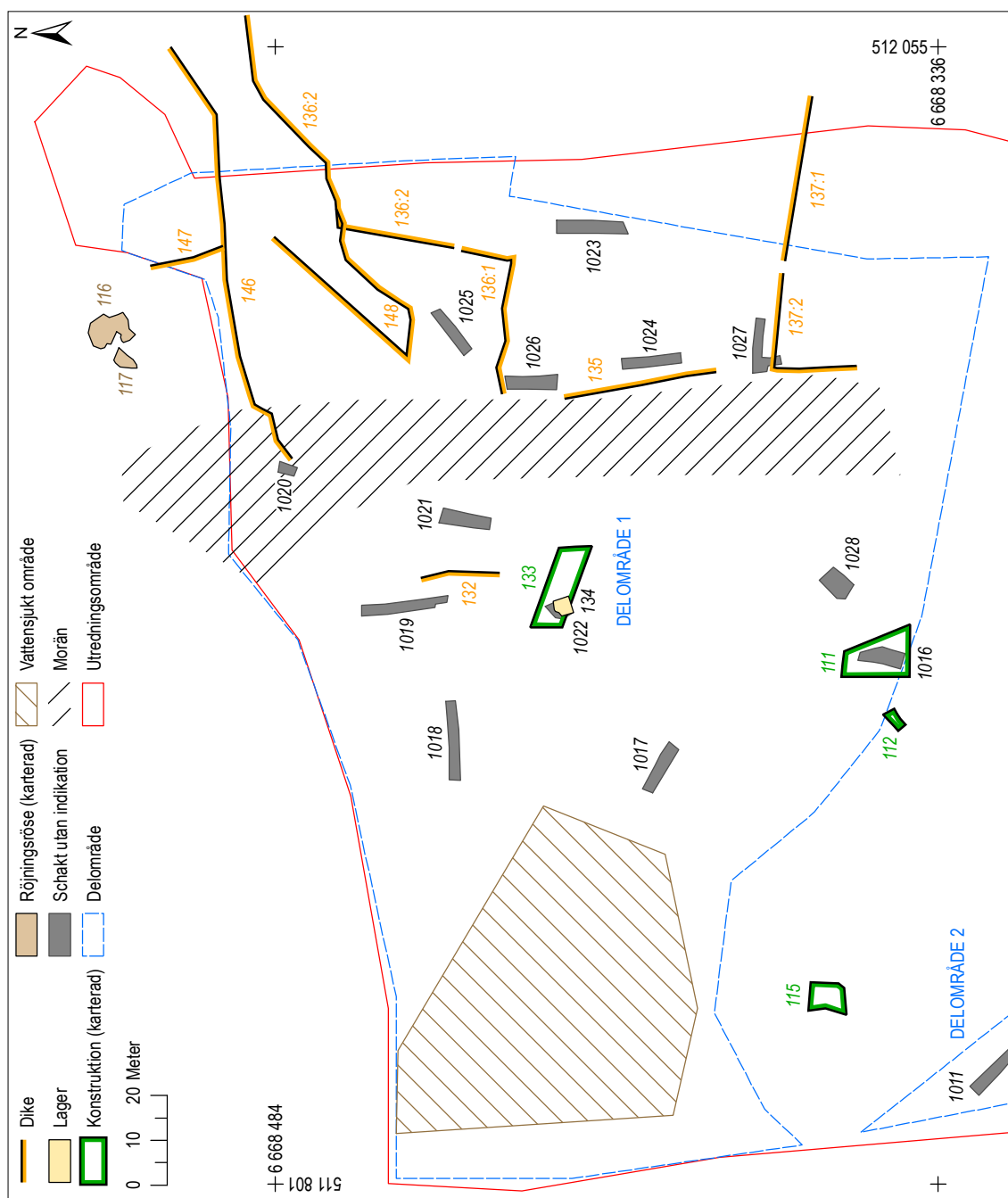
Figur 3. Utredningsområdet med schakt mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:2 500.

RESULTAT

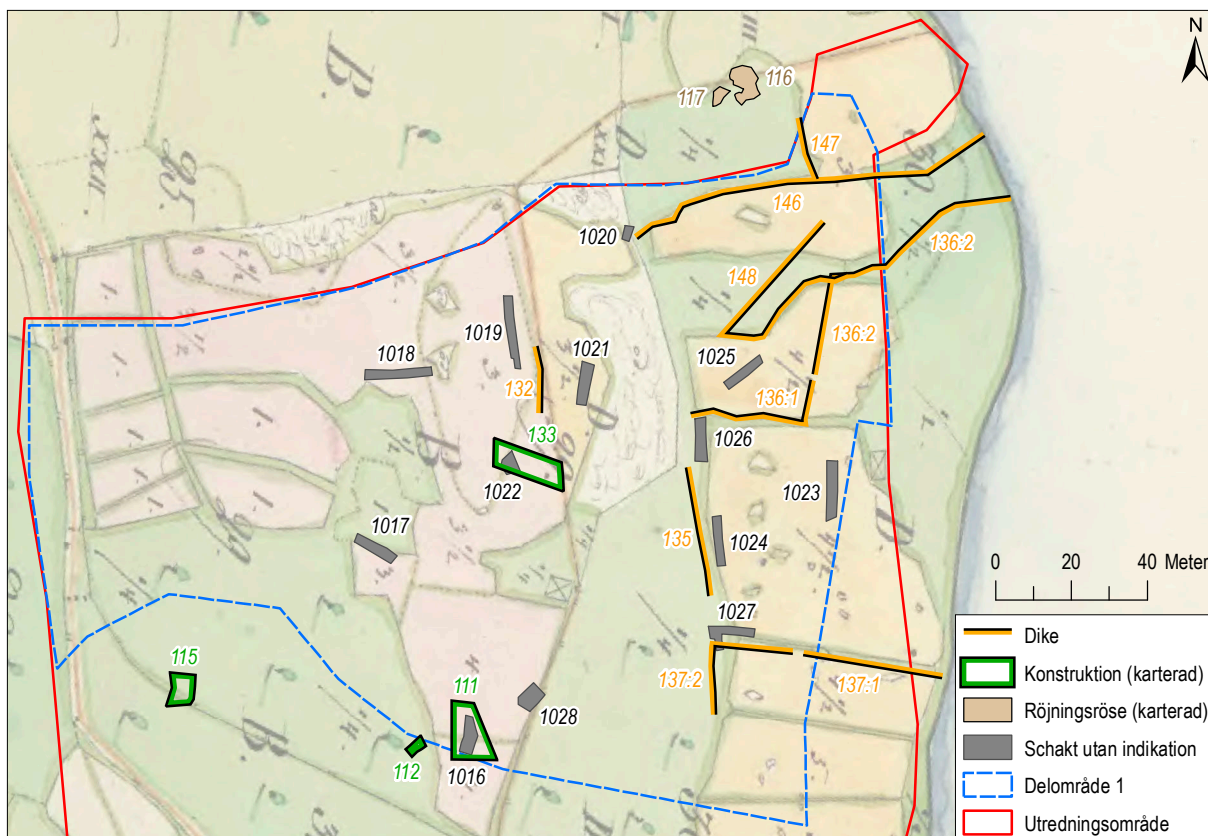
Vid utredningen framkom sju husgrunder i anslutning till bytomten. Därtill karterades två terrasser, som sannolikt hyst bebyggelse, samt åkerdiken. Sökschaktningen omfattade huvudsakligen gammal igenväxande åkermark och i schakten framkom förutom recenta lämningar endast diken och ett par avfallshögar/-gropar. Inget som bedöms vara äldre än 1850 påträffades vid utredningen.

Delområde 1

Området sluttar ner mot sjön Övra Hillen och består till stor del av gammal igenväxande åkermark. Ett moränstråk med sten och block går från delområdets norra begränsning och söderut (figur 4). Hela ytan var bevuxen med sly och ung men tät lövskog.

Figur 4. Delområde 1. Skala 1:1 500.

Figur 5. Dikena i östra delen av delområde 1 kan tydligt relateras till åkermarken som den ser ut på storskifteskartan. Mot bakgrund av storskifteskartan år 1808 över Nedre Marnäs. Skala 1:2 000.

Vid inventeringen karterades åkerdiken i delområdets östra halva samt två husgrunder (111, 133) mer centralt. Dikena avgränsar äldre stenröjda ytor och korrelerar väl med åkrarnas utbredning på 1808 års storskifteskarta över Nedre Marnäs (figur 5). Åkrarna ligger i ett tvåsädssystem och alla karterade dikena kan relateras till den östra delen. I anslutning till tomterna omedelbart norr om utredningsområdet dokumenterades två röjningsrösen (116, 117). Den väg som går mot ett befintligt fritidshus vid vattnet, centralt inom området, finns inte med på 1808 års karta men bör ha varit i bruk redan då eftersom ett hus, sannolikt ett båthus, finns markerat vid vattnet (figur 6). Vägen finns markerad som stig på Ekonomiska kartan från 1966. Platsen heter Båthustäppan. Vid en översiktlig genomgång av husförhålls- och mantalslängder har ingen enhet med namnet Båthustäppan påträffats och sannolikt betecknar namnet istället en inhägnad odlingsyta som legat någonstans i närheten av ett båthus.

Tretton schakt togs upp inom delområde 1. Endast ett av dessa togs upp i moränen. Inga schakt öppnades

Figur 6. Flera av de vägar som löper över området bör ha varit i bruk sen lång tid tillbaka. Foto från NO.

under den kraftledning som korsar delområdet. Inga schakt togs heller upp i den västligaste delen där det var för blött och maskinen riskerade att köra fast. Det är kraftigt omgrävt i anslutning till den väg som avgränsar utredningsområdet i norr och sannolikt har nya dikesdragningar och markerberedningar gjort den västra delen blötare än tidigare. På storskifteskartan från 1808 utgör ytan åkermark.

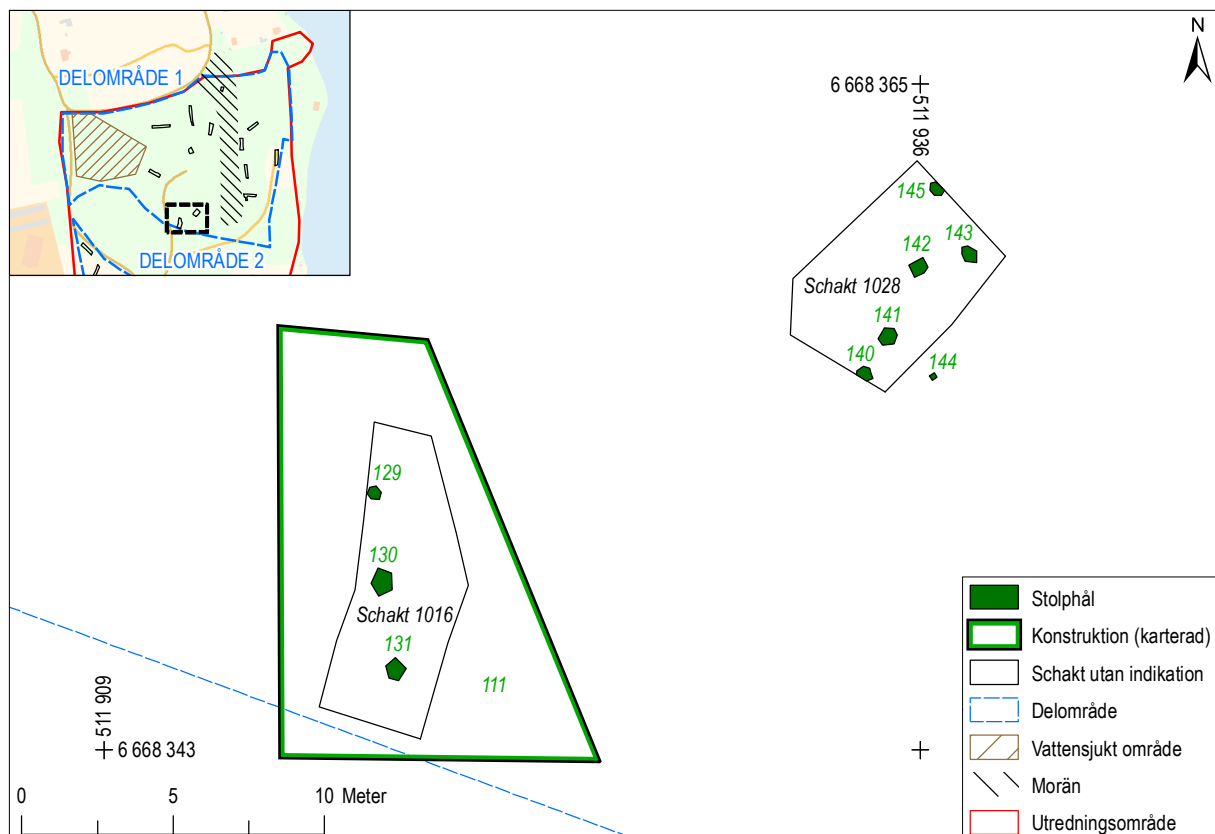

Figur 7. I nästan alla schakt framkom ett tunt och blekt matjordslager på ljus siltig lera. Schakt 1023 från N.

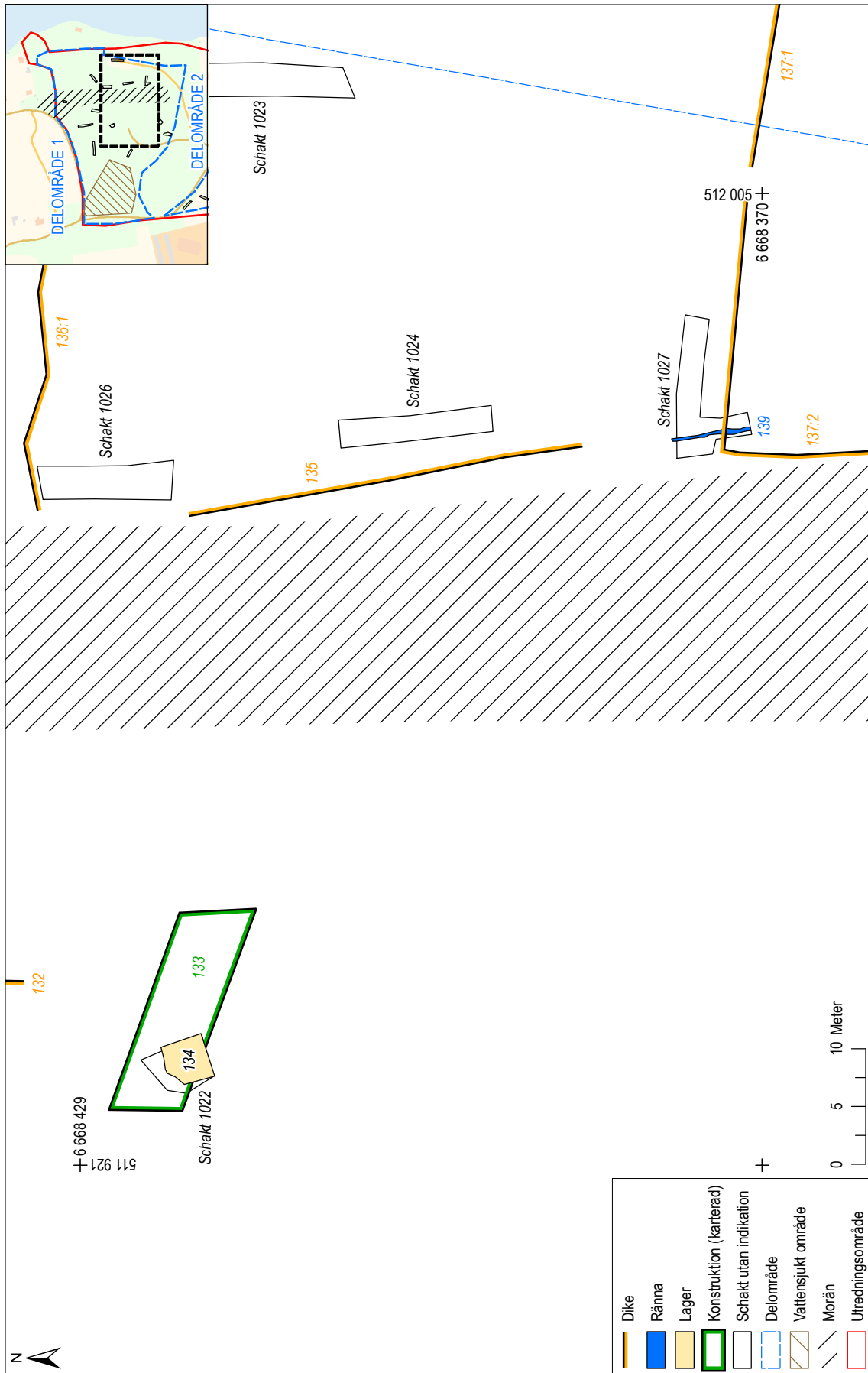
I nästan alla schakt fanns ett ca 0,1–0,2 m tjockt matjordslager på ljus lera (figur 7). Matjordslagret saknades endast i schakt 1020 i moränen och i de schakt som togs upp i ytor med bebyggelseindikationer (1016, 1017, 1022, 1028). I flera schakt påträffades enstaka slaggbitar i matjorden. Det rör sig om blå, förglasad masugnsslagg. I övrigt framkom

endast recent avfall. Alla lämningar som påträffades i schakten bedöms vara sentida. I schakt 1016 och 1028 framkom rader med stolphål (figur 8). Dessa var dock skodda med blåbetong och murtegel och härrör från mitten av 1900-talet. I schakt 1017 (se figur 4) framkom hårdgjorda ytor och modernt avfall, sannolikt rester efter den billackering som enligt lokalbefolkningen ska ha funnits på platsen. Även i schakt 1022 framkom en byggnadslämning (133) (figur 9). Byggnaden 133 finns med på Ekonomiska kartan från 1966. Övriga byggnader som karterades inom område 1 finns med på flygfoton från mitten av 1900-talet.

I schakt 1027 framkom en grund ränna (139) med smidesslagg (figur 9). I fyllningen framkom även en mutter vilket visar att lämningen inte är speciellt gammal. Rännan överlagrade därtill ett av de åkerdiken som genomkorsade området. Sannolikt utgör rännan ett grunt dike eftersom den ligger i förlängningen på dike 135.

Figur 8. I två av schakten, 1016 och 1028, framkom stolphålsrader. Stolphålen var skodda med blåbetong och tegel. Skala 1:250. Översikt med Fastighetskartan skala 1:7 500.

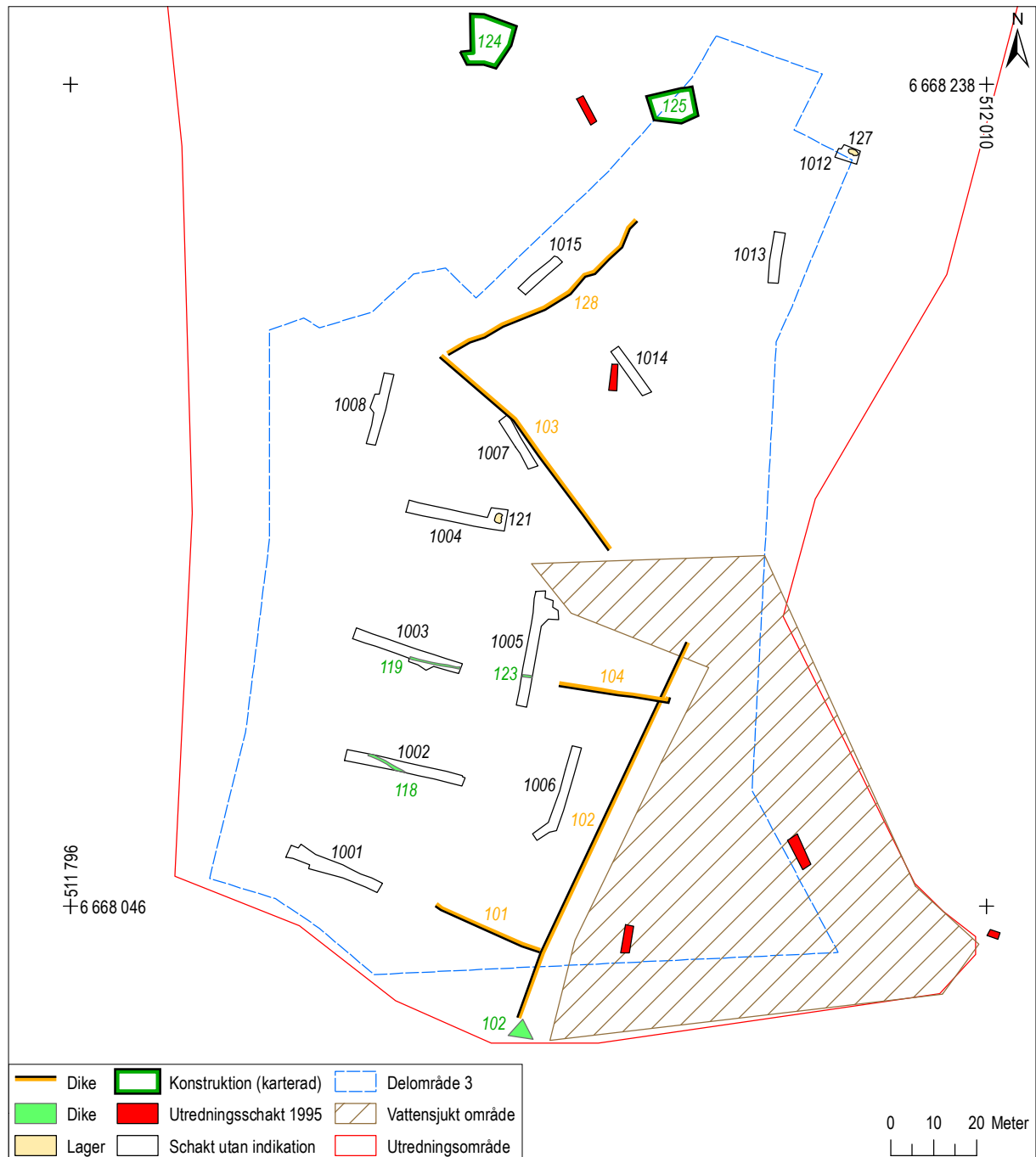
Figur 9. I schakt 1022 fanns en större recent byggnadslämning. Skala 1:500. Översikt med Fastighetskartan skala 1:7 500.

Delområde 2

Område 2 var en mindre flack yta i gammal åkermark i direkt anslutning till vägkorsningen på bytomten (se figur 3). Tre schakt togs upp, samtliga utan indikation. I alla schakt fanns ett 0,2 m tjockt matjordslager. Undergrunden var ljus lera. Inga schakt togs upp i den södra delen eftersom det där gick en ledning.

Delområde 3

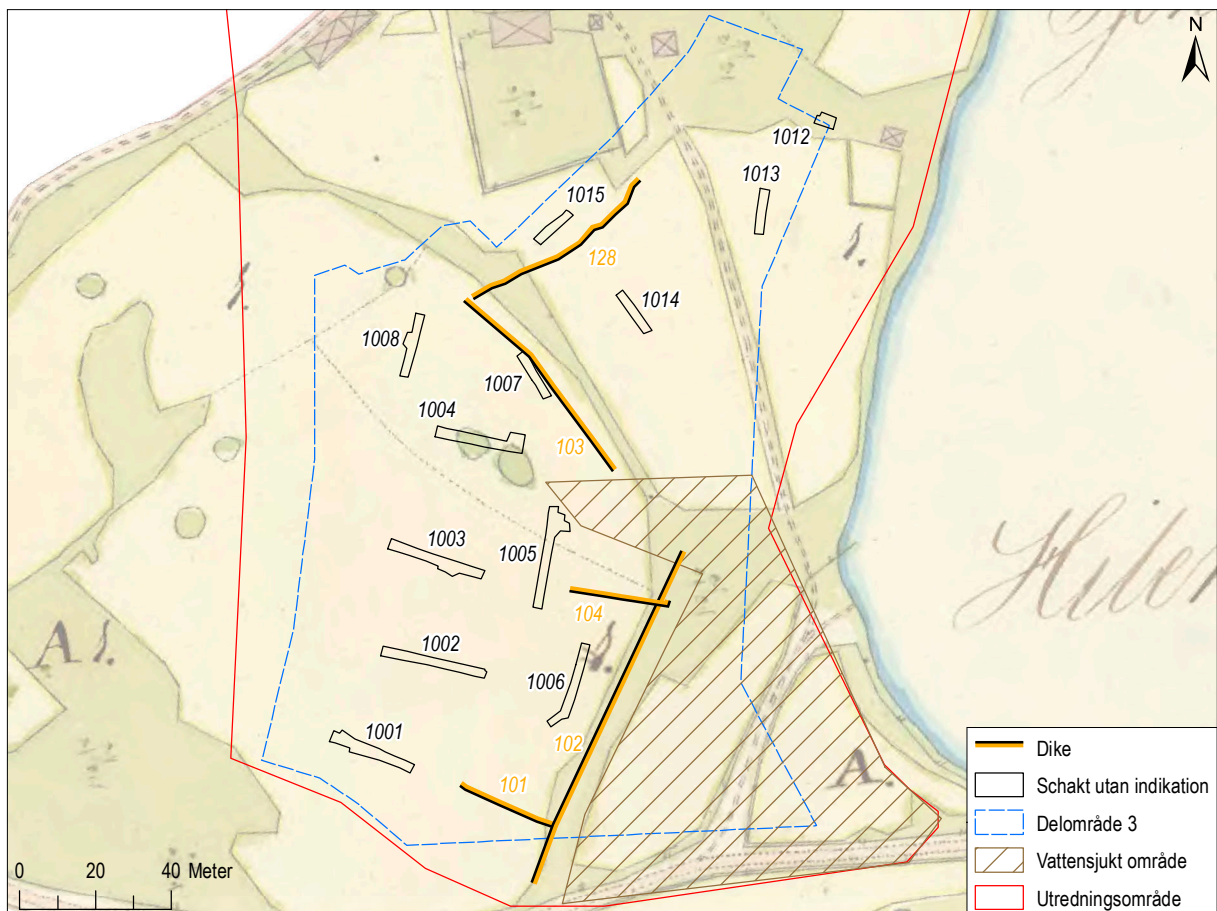
Område 3 bestod av gammal åker, i de södra delarna idag bevuxen med gräs och lövträd, i norr slyigt och igenväxande (figur 10, 11). Vid inventeringen karterades åkerdiken vilka bitvis sammanfaller med åkarrarnas utbredning på 1818 års storskifteskarta över Harnäs (figur 12).

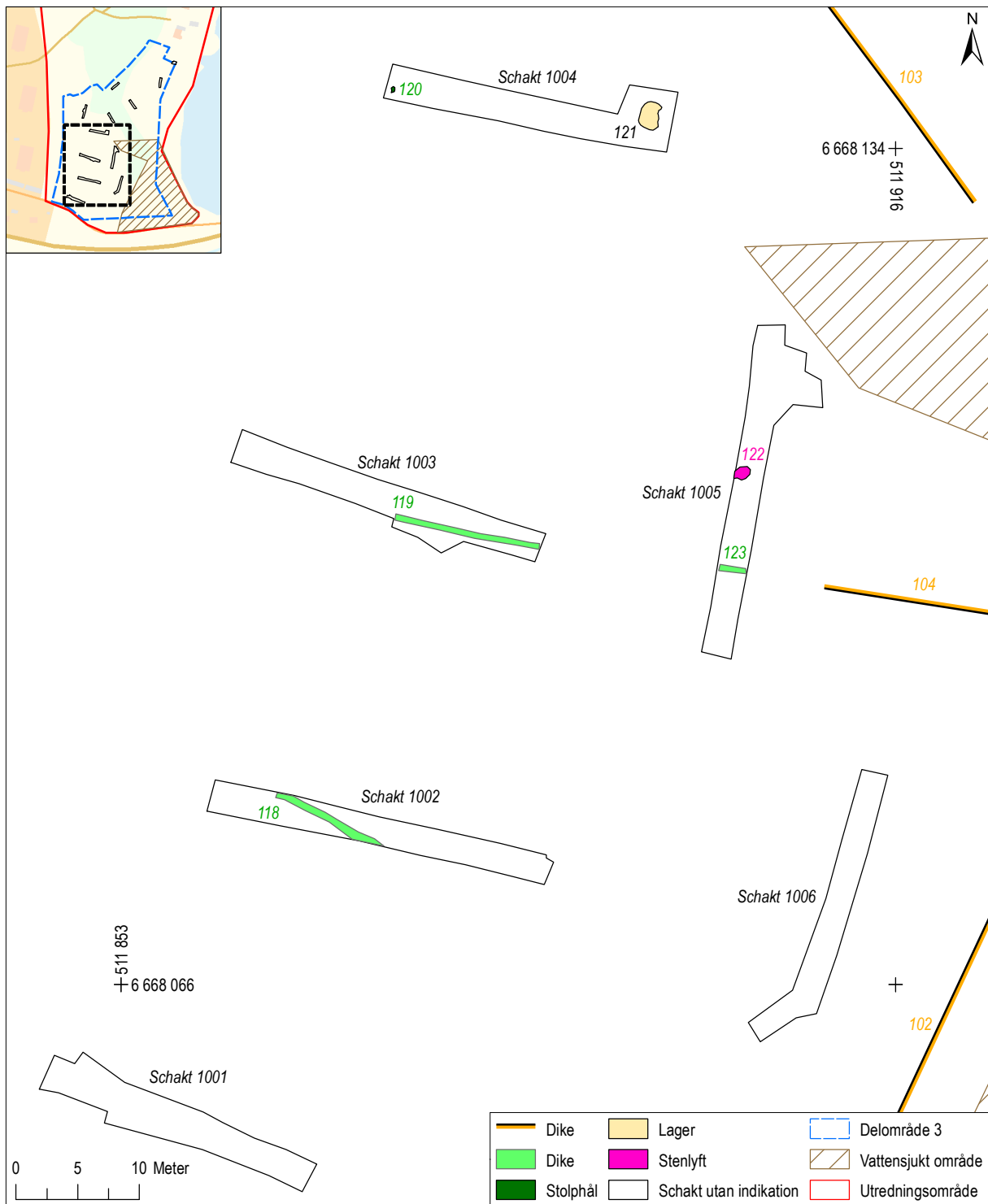
Figur 10. Plan över schakten inom delområde 3. Skala 1:1 500.

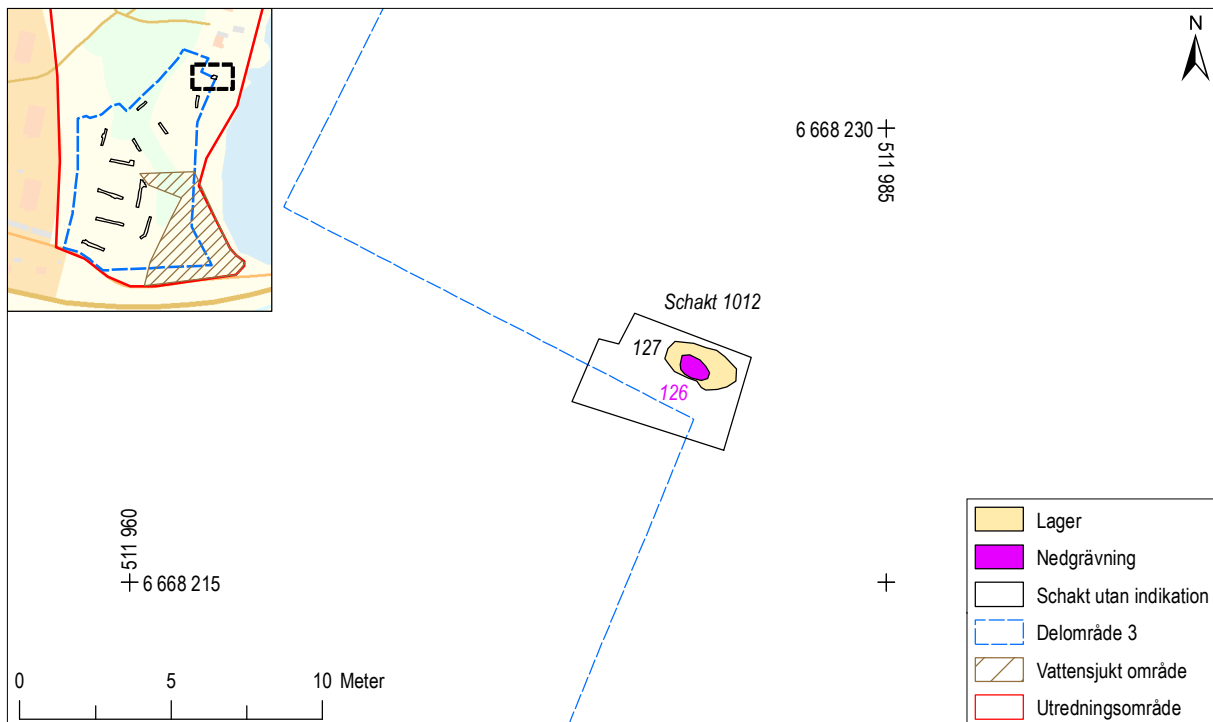
Figur 11. Delområde 3 från söder. Till höger i bild syns sjön Övra Hillen. Fotot är taget med drönare av Arkeologikonsult, samt är kontrollerat och godkänt av Lantmäteriet (dnr 601-2018/5757).

Figur 12. Delområde 3 mot bakgrund av 1818 års storskifteskarta över Harnäs. Skala 1:2 000.

Figur 13. I schakten inom delområde 3 framkom huvudsakligen diken. I schakt 1005 hade man sprängt bort delar av ett block, sannolikt för att det var i vägen för plogen. Skala 1:500. Översikt med Fastighetskartan skala 1:7 500.

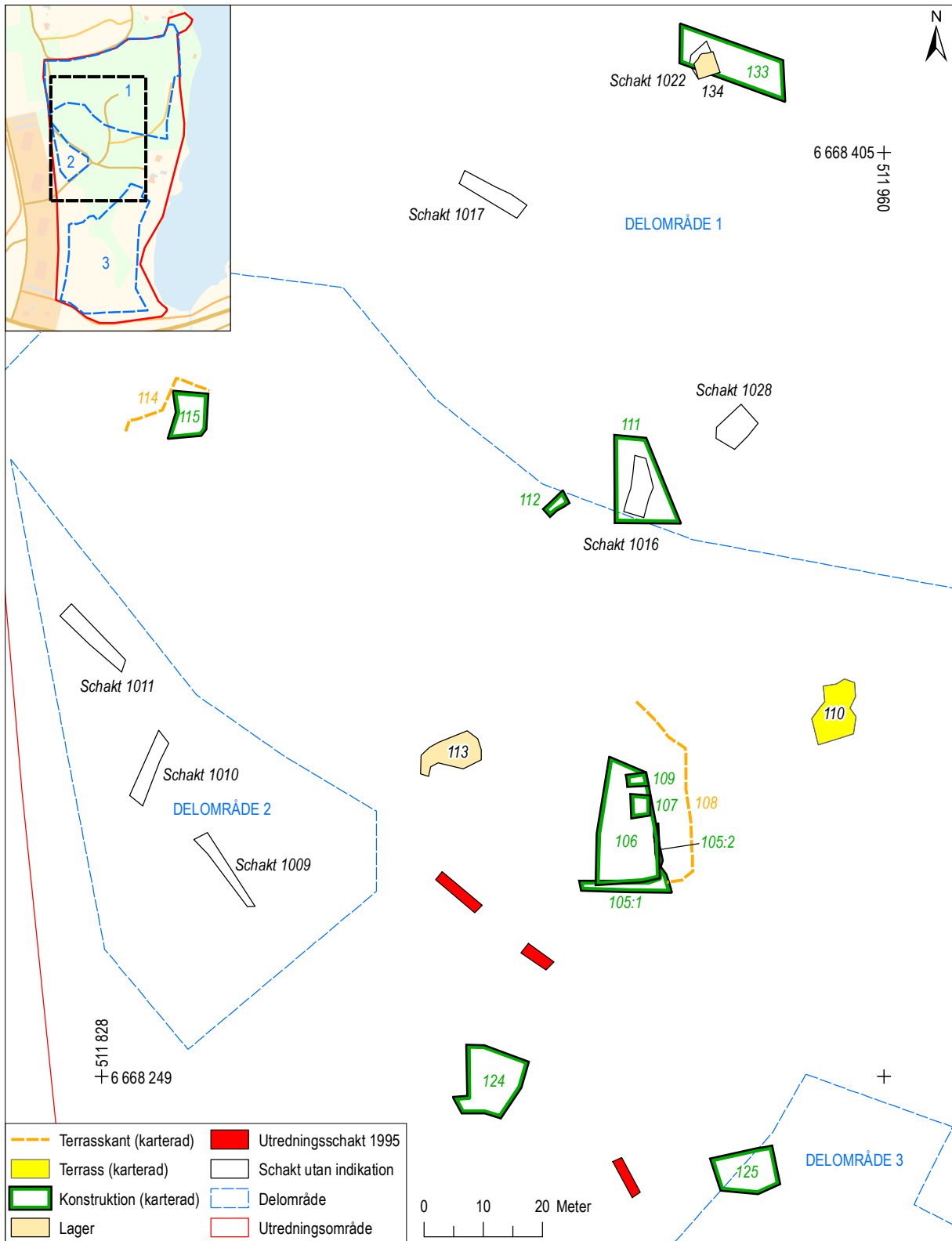

Figur 14. I schakt 1012 framkom en avfallsgrop där man eldat upp soporna. Skala 1:250. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:7 500.

Tolv schakt öppnades inom delområde 3. Inga schakt togs upp i de vattensjuka delarna i det sydöstra hörnet av delområdet. Här togs två schakt upp vid utredningen 1996, båda utan indikation. Ytterligare ett tomt schakt från 1996 ligger precis utanför utredningsområdet (Carlsson & Sandberg 1996).

Över hela området låg ett ca 0,2 m tjockt matjordslager på en undergrund av ljus lera. I schakt 1003 och 1005 framkom förlängningen (119, 123) på det dike som vid karteringen mättes in som 104 (figur 13). En sektion grävdes genom diket i schakt 1003

och det visade sig vara grunt och spadgrävt med tydlig V-profil. I schakt 1002 framkom också ett dike (118). I övrigt påträffades kol och tegel (121) i schakt 1004, sannolikt efter att man eldat sopor på platsen. I västra delen av schaktet påträffades även ett recent stolphål med stolpe (120). Också i schakt 1012 fanns spår efter eldning av sopor i en grop (126) (figur 14). I gropen fanns bl a tegel, trä, djurben och fönsterglas. I brandlagret ovanpå gropen, som spridits ut över en större yta, påträffades tegel och fönsterglas. I övrigt framkom en bit fajans i matjorden i schakt 1006 men den tillvaratogs inte.

Figur 15. Byggnadslämningar som påträffades inom Stora Hillängets bytomt. Skala 1:1 000. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Bytomten

Bebyggelsen som tillhör Stora Hillängets bytomt ligger i sluttningen ner mot vattnet samlad kring ett fint vägnät. Vägarna är fortfarande i bruk som bilvägar eller promenadstigar. Vegetationen är kraftig med höga uppväxta träd och sly. Inom bytomten växer även många kulturindikerande trädgårdsväxter som till exempel syren, rosor, spirea, krollilja, toppklocka och trädgårdshallon.

Bytomten inventerades och karterades men ingick inte i de ytor som skulle sökschaktas. De bebyggelselämningar som karterades tillhör huvudsakligen 1900-talet, med betongkonstruktioner och recenta fynd. Flera kan identifieras på flygfoton och Ekonomiska kartan.

Byggnadslämning 124 är en firsidig husgrund med spisröse som är terrasserad mot söder (figur 15). Den utgör sannolikt grunden till den vackra mangårdsbyggnad från tidigt 1800-tal som syns på äldre fotografier (figur 16). Byggnadslämningen 105, ca 30 m norrut, kan utifrån fotografier från 1920-talet

Figur 17. En större terrass (105) inom bytomten har tidigare hyst en ladugård. Foto från SV.

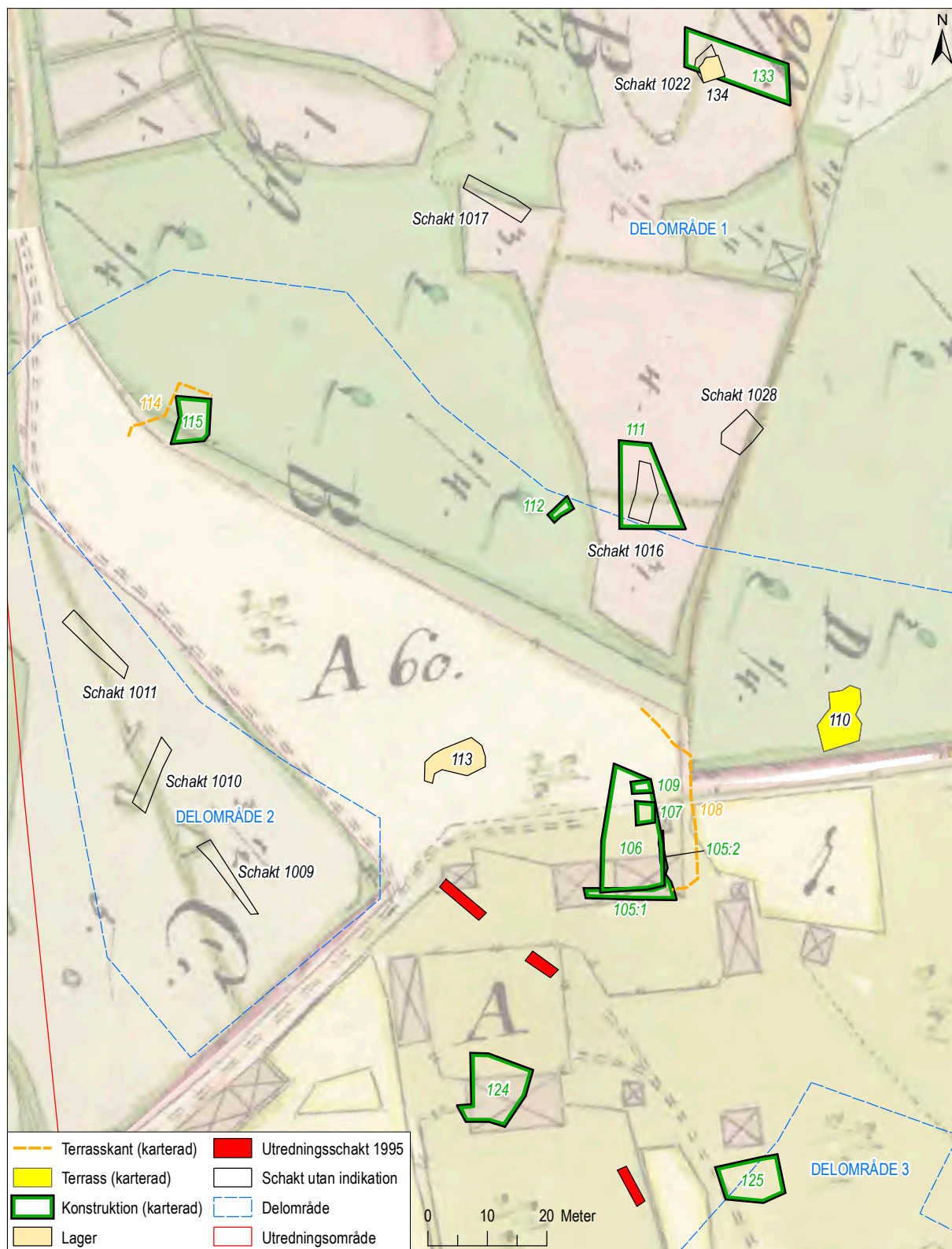
identifieras som en ladugård. Byggnaden finns med på Ekonomiska kartan. Den utgörs av en större terrass med gjuten betongsula (106) uppbyggd av block, slagg och stenar som rasat ut åt öster. I söder finns en knappt 2 m hög grundmur (105) konstruerad av stora huggna block (figur 17). I betongsulan på terrassen finns två källargropar (107, 109). En mindre syll byggd av slaggsten går längs den södra delen av terrassens östra sida. Båda dessa byggnadslämningar

Figur 16. Mangårdsbyggnaden vid Stora Hillänget. Källa: Karl-Erik Forsslund (fotograf), Ludvika hembygdsförening (Marnäs 288).

ligger på samma plats som byggnader på storskifteskartan från 1818 och möjligen är det samma man-gårdsbyggnad som stod på platsen redan då (figur 18). Ladugården härrör sannolikt från början av 1900-talet. Husgrunden 125 hade syllar av slaggsten och

naturligt formade stenar och låg på en mindre terras-sering (figur 19). Ett troligt spisoröse ligger i nordväst. Även detta hus har en gjuten betongsula som visar att det härrör från 1900-talet. Husgrunden 115 har en syll av huggna gråstenar och en grop i nordost kan

Figur 18. Dokumenterade lämningar mot bakgrund av storskifteskartan från 1818 (Harnäs) i söder och 1808 (Marnäs) i norr. Skala 1:1 000.

Figur 19. Husgrund 125 hade en syll av slaggstenar. En gjuten betongsula visar dock att byggnaden inte är så gammal. Foto från O.

Figur 20. Husgrund 115. Foto från O.

Figur 21. Den stenröjda och terrasserade ytan 110 i sluttningen ner mot vattnet. Foto från N.

möjligen utgöra en källargrop (figur 20). Husgrunden är terrasserad mot norr och nordväst och är den enda bebyggelse lämningen inom utredningsområdet, förutom mangårdsbyggnaden, där det inte framkom recenta fynd och möjligen kan den vara av äldre datum. På platsen är det dock rejält omrört eftersom platsen nyligen har eldhärjats och därefter maskinschaktats, sannolikt i samband med släckningsarbetet. Detsamma gäller 113, en byggnadslämning synlig som en yta med rasering med betongrör, golvplattor mm. Även denna yta har brunnit och maskinschaktats. 110 är en terrasserad och stenröjd yta i sluttningen ner mot vattnet (figur 21).

Den utredning som gjordes 1996 visar att det finns äldre bebyggelse lämningar inom bytomten och kulturlager och en syll framkom i ett av schakten. Också dessa lämningar bedömdes dock vara sena (Carlsson & Sandberg 1996:10, 61). De byggnadslämningar som idag kan identifieras ovan mark härrör dock från byns yngsta fas, det vill säga mitten på 1900-talet. Många av de byggnader som finns på 1818 års karta har sannolikt varit timmerhus som flyttats när de tagits ur bruk. Många gånger har endast bostadshuset varit syllbyggt. Övriga byggnader har stått på plintar eller hörnstenar, och har därför inte lämnat några tydliga spår ovan mark.

AVSLUTNING

Sammanfattningsvis visar utredningen att de ytor som söschaktats till största delen består av gammal åkermark utan lämningar. De lämningar som förekommer daterar sig till perioden efter 1850. Vad gäller bytomten så kan möjligen husgrund 124 vara densamma som är markerad på 1818 års storskifteskarta.

Utifrån det faktum att yngre fyndmaterial inte påträffades i anslutning till husgrund 115 kan även den vara äldre. Platsen är emellertid så pass skadad av maskinschaktning att detta inte kan anses vara säkerställt.

REFERENSER

Litteratur

CARLSSON, E & SANDBERG, F. 1996. *Arkeologisk utredning Riksväg 60, Ludvika, Ludvika socken och kommun, Dalarna*. Arkeologisk rapport 1996:10. Dalarnas museum.

ODNEGÅRD, B. 1992. *Marnäs - en byavandring i tid och rum*, Ludvika hembygdsförening. Ludvika.

Kartmaterial

LMS U34-61:1 Kopparbergs län
Norrbärke socken
Marnäs nedre nr 1–4
Storskifte, 1808

LMS U34-37:1 Kopparbergs län
Norrbärke socken
Harnäs nr 1–9
Storskifte, 1818

RAK J133-12F4d68 Dalarnas län
12F4d - Ludvika
Ekonomiska kartan, 1966

LMS = Lantmäteristyrelsens arkiv

RAK = Rikets allmänna kartverks arkiv

Övriga källor

Ludvika hembygdsförening
Bildbeteckning: Marnäs 294
Datum för lererans och medgivande för publicering: 2018-07-09

Ludvika hembygdsförening
Bildbeteckning: Marnäs 288
Datum för lererans och medgivande för publicering: 2018-07-09

Lantmäteriet, Geodata
Dnr: 601-2018/5757
Beslutsdatum: 2018-07-11

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diariernr:	431-12885-2017
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2018-03-23
Arkeologikonsts projektnr:	3161
Beställare:	Ludvika kommun
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning
Utförandetid fältarbete:	2018-06-25 – 2018-06-29
Län:	Dalarnas län
Landskap:	Dalarna
Kommun:	Ludvika
Socken:	Ludvika (tidigare Norrbärke)
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Marta Lindeberg
Fältarkeologer:	Marta Lindeberg och Åsa Berger
Rapportansvarig:	Marta Lindeberg
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Lena Sundin och Åsa Berger
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs vid undersökningen

BILAGA 1. SCHAKTBESKRIVNING

Schakt-nr	Storlek i meter	Del-område	Beskrivning
1001	23 x 4	3	Ingen indikation. Matjord med enstaka kolfnyk mot botten, tjocklek 0,1 m i V och 0,4 m i O. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2–0,6 m.
1002	28 x 2,5	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,15–0,25 m. Fynd av två bitar förglasad masugnsslagg i matjorden. Dike 118. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2–0,4 m.
1003	26 x 3,5	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2–0,3 m. Fynd av en bit taktegel i matjorden. Dike 119. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2–0,3 m.
1004	23 x 2,6–5,2	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,25 m. Stolphål 120 i V, i O lager 121. I botten gulorange siltig lera med plogspår. Schaktdjup 0,25–0,3 m.
1005	27 x 2,1–6,5	3	Ingen indikation. Matjordslager med kolfnyk mot botten 0,1–0,3 m, tunnast i N. Markfasta naturliga stenar och block i N, ett par löst liggande stenar sannolikt senare tillkomna röjningsstenar. Ett delvis bortsprängd sten (122) centralt i schaktet, i S dike 123. I botten ljus lera förutom en mindre yta centralt i schaktet med gulorange siltig lera. Schaktdjup 0,25–0,3 m.
1006	24 x 2,5	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,15–0,3 m. Kolfnyk i botten på matjordslagret. Fynd av ett kripipsfragment och en buteljibotten (endast fotade). I N delen vattenavsatt. Schaktdjup 0,15–0,3 m.
1007	13,5 x 2,1	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2–0,3 m. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2–0,3 m.
1008	17 x 2,15–3,6	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2–0,3 m. Schaktet sluttar ner mot blöt sänka, i N delen vattenavsatt. Rotbrand centralt i schaktet. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2–0,3 m.
1009	14,8 x 1,3–2,5	2	Ingen indikation. Matjordslager 0,15–0,25 m. Fynd av järnbeslag till dörr i matjorden. I botten gulröd siltig sand med inslag av småsten och enstraka större stenar. Schaktdjup 0,15–0,25 m.
1010	12 x 2,5	2	Ingen indikation. Matjordslager 0,2 m. I botten ljus lera. schaktdjup 0,2–0,7 m.
1011	13,5 x 2,5	2	Ingen indikation. Matjordslager 0,2 m. I botten ljus lera med enstaka stenar. Schaktdjup 0,2 m.
1012	5 x 2,2–3,3	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2 m. I NÖ hörnet sopgrop 126. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2 m.
1013	12 x 2,5	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2 m. Fynd av två bitar flintgods i matjorden. I botten ljus lera med enstaka stenar. Schaktdjup 0,2 m.
1014	13 x 2,4	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,2–0,25 m, kolfnyk i botten av matjorden. Fynd av sked i rostfritt stål och en bit tegel i matjorden. I botten ljus lera med plogspår i NV–SO riktning. Schaktdjup 0,2–0,25 m.
1015	12 x 2,5	3	Ingen indikation. Matjordslager 0,25–0,4 m, djupare i N. Kolfnyk i botten av matjordslagret. Fynd av en stor järnplåt samt en mutter och modernt glas från läskflaska i matjorden. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,25–0,4 m.
1016	9 x 2,3–3,7	1	Ingen indikation. Schakt på stenröjd och plan yta 111. Tre stolphål i N–S rad (recenta) samt fynd av murtegel, järnskrot, betong, klinkers mm. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,2 m.
1017	12 x 2,5	1	Ingen indikation. I N delen övert ett lager grov sand (0,2 m tjockt). Under det undergrund med ljus lera med flera större nedgrävningar med recent material (ej inmätta), t ex ståltråd, asfalt, stora mängder tegel, whiskeyflaska med innehåll (!) samt en bit förglasad slagg. I S delen grus (0,1 m tjockt) på undergrunden. Sannolikt hårdgjord yta. Schaktdjup 0,2–0,3 m. Enligt lokalbefolkningen gammal billackering.
1018	17,5 x 2,6	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,15 m. Fynd av en bit porslin (sen) och en bit förglasad slagg. I botten ljus lera. schaktdjup 0,15 m.
1019	19 x 1,5–2,4	1	Ingen indikation. I N grus på undergrund av ljus lera. Längs med Ö sidan av schaktet gick en markerad kabel. Gruset i N bör relateras till kabeln. Fynd av golfboll. I S moränen. schaktdjup 0,2–0,7 m.
1020	4 x 2,2	1	Ingen indikation. Moränen och block.
1021	11 x 3	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1 m. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,1 m.
1022	5,6 x 4	1	Ingen indikation. Schakt upptaget genom huslämning 133. I N överst 0,1 m grov sand med sopor, smörpaket, armeringsjärn, under det sand och sten (0,1 m). Centralt i schaktet står ett betongfundament. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,1–0,4 m.
1023	15,5 x 2,8	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1 m. I N delen en nedgrävning med bl a taktegel och en icakasse. I botten ljus lera, något siltig. Schaktdjup 0,2–0,4 m.
1024	13 x 2,2	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1–0,15 m, blek matjord. Fynd av en bit förglasad slagg. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,1–0,15 m.
1025	12 x 2,5	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1–0,15 m, blek och urlakad matjord. Fynd av två bitar förglasad slagg. I botten ljus lera. Schaktdjup 0,1–0,15 m.
1026	11,5 x 3	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1 m, därunder ljus lera. I N delen en hög med takpannor. Schaktdjup 0,1–0,2 m.
1027	12 x 2–6,4	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1–0,15 m, blek matjord. I V en ränna/dike 139, i S ett dikesknä i dike 137. Omedelbart V om schaktet ligger moränstråket.
1028	6,6 x 4,7	1	Ingen indikation. Matjordslager 0,1–0,2 m. Fem stolphål varav fyra i linje (recent). En modern bilad och impregnerad stolpe står direkt utanför schaktets SV begränsning.

BILAGA 2. ANLÄGGNINGSBESKRIVNING

Anl-nr	Schakt	Beskrivning
101	-	Dike i NV-SO riktning, ca 0,5 m brett. Delvis möjligt att följa, delvis synligt som mörkare vegetation än den omkringliggande.
102	-	Dike i NO-SV riktning. Ca 1 m brett och fortfarande i bruk. Fortsätter längre åt N än inmätningen men där var för vattensjukt för att det skulle vara möjligt att följa.
103	-	Dike i NV-SO riktning, ca 0,5 m brett. Fortsätter sannolikt ner till anläggning 102 men det var inte möjligt att följa pga att det var för blött.
104	-	Dike (0,5 m brett) i närmast Ö-V riktning. Diket inmätt som 123 och 119 längre västerut.
105	-	Husgrund. I söder byggd av huggna stenblock (0,5-1,5 x 0,5 x 0,5 m stora) i Ö bevarad till en höjd av 1,9 m, i V i två skift, i Ö i fyra skift (105:1), 14,5 x 1,2 m. Längs den S delen av den östra delen av terrasseringen löper en enkel, låg syll (105:2), 6,2 x 0,3 m, byggd av slaggsten (0,1-0,3 x 0,1-0,3), bevarad i 1-2 skift. Övertorvad.
106	-	Betongsula till byggnad, 22 x 9 m, ca 0,1 m tjock. I NO två källargropar (107 och 109). Sträcker sig sannolikt till vägen i V.
107	-	Källare. Kvadratisk nedgrävning (2,6 x 3,1 m) med grundmurar av slaggsten. Fylld med ris och slaggblock. Minst 0,6 m djup.
108	-	Terrassering uppbyggd av sprängsten, större block och slagg. Utrasad åt Ö.
109	-	Källare. Rektangulär nedgrävning (2,8 x 1,5 m) med grundmurar av betongblock i ett synligt skift. Minst 0,4 m djup och full med brännässlor.
110	-	Plan, stenröjd terrassering (10,5 x 7,5 m). Stora block ligger längs med Ö kanten samt mot vägen.
111	-	Stenröjd yta, plan men svåravgränsad, ca 14 x 5,5-10,5 m, möjligen större. Vit kalksten (?) syns i ytan på ett par ställen. Två grindstolpar i betong och några tillhuggna stockar ligger huller om buller.
112	-	Betongfundament konstruerat av betongblock (0,1 x 0,3 x 0,1 m stora) med oklar funktion. Ca 2,2 x 1,5 m. Ett par grova järnplåtar ligger ovanpå, ytterligare en vid V sidan.
113	-	Rasering med recent material som tegel, marmor, golvplattor, betongrör mm (11 x 6 m). På platsen har det eldats och maskinschaktats, sannolikt i samband med släckningsarbetet.
114	-	Terrasskant mot sluttning uppbyggd av större block, N och NV om 115.
115	-	Huslämning (ca 7 x 5 m) med iakttagbar syll i V och N, av stenar (0,6 x 0,3 x 0,2 m stora) med en planhuggen skådesida utåt. NV hörnstenen utfallen. En möjlig källargrop (täktgrop?) i NO. Rejält omrört, på platsen har det eldats och maskinschaktats, sannolikt i samband med släckningsarbetet.
116	-	Röjningssten i oregelbundet röse utanför befintlig tomtgräns, 10 x 9,5 m.
117	-	Röjningssten utanför befintlig tomtgräns. 5 x 3 m.
118	1002	Dike i NV-SO riktning. Ca 0,6 m brett.
119	1003	Dike i VNV-OSO riktning. Spadgrävt med tydlig V-profil. Ca 0,5 m brett och 0,2 m djupt. Fyllning av myllig matjord, fläckvis sandigare. Diket är inmätt som 123 och 104 längre österut.
120	1004	En stående stör (0,1 m diam) i ett 0,4 m stort stolphål. Fynd av tegel, en bit masugnsslagg och plast.
121	1004	Flammigt och tunt lager med kol och aska, 0,01 m tjockt. Fynd av två bitar murtegel och spik. Sannolikt har man eldat sopor på platsen.
122	1005	Stenlyft/ delvis bortsprängt markfast block. Nedgrävt kring blocket, flisor från blocket i nedgrävningen. Bevarade delen av blocket ca 1 x 1 m.
123	1005	Dike VNV-OSO riktning. Inmätt som 119 längre västerut och 104 längre österut. 0,45 m brett.
124	-	Övermossad närmast fyrsidig husgrund (10,5 x 8,5 m). Terrasserad mot S med rundade stenar. Inom husgrunden finns två gropar i den ojämna ytan. Spisröse i V delen. NV om husgrunden står ett järnstag, oklar funktion. Många kulturväxter i direkt anslutning.
125	-	Överväxt rektangulär husgrund (9,5 x 7 m) belamrad med bråte och avverkad sly. Syll av slaggtegel (0,6 x 0,4 x 0,2 m stora) i O och S. Den V delen av S syllen byggd av naturlig formad sten på mindre terrassering. Möjligt spisröse i NV. Gjuten betongsula i NV.
126	1012	Sopgrop (1 x 0,65 m, 0,25 m djup) med stenar och kol med fynd av trä, djurben, fönsterglas, förglasad slagg, spik, tegel. Man har eldat sopor i gropen, brandlagret har spridits ut över en större yta (127).
127	1012	Brandlager på nedgrävning 126 (2,5 x 1,35 m). Man har eldat sopor i gropen under, brandlagret har spridits ut över en större yta. Fynd av tegel och fönsterglas.
128	-	Dike ca 0,5 m brett. Svårt att följa i kraftig vegetation.
129	1016	Stolphål (0,4 x 0,5 m stort) skott med skarpkantad sprängsten i storleken 0,05-0,15 m. Recent.
130	1016	Stolphål (0,4 x 0,5 m stort) skott med skarpkantad sprängsten i storleken 0,05-0,15 m. Recent.
131	1016	Stolphål (0,4 x 0,5 m stort) skott med skarpkantad sprängsten i storleken 0,05-0,15 m. Recent.
132	-	Dike i närmast N-S riktning, 0,5 m brett. Svårt att följa i den täta vegetationen, endast inmätt den bit det var möjligt.
133	-	Rektangulär förhöjning (ca 18 x 6 m) efter husgrund.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning, forts.

Anl-nr	Schakt	Beskrivning
134	1022	Lager med sand (0,1 m tjockt) och sand och småsten (0,1 m tjockt). I sanden recenta sopor: armeringsjärn, smörpaket mm i bit glasartad slagg.
135	-	Dike i NNW-SSO riktning. Ca 0,5 m brett. Inmätt som 139 i schakt 1027 något söderut.
136	-	Dike. I S i N-S riktning, viker sen av mot ONO, därefter åt NO och sen åt ONO igen. Ca 0,5-0,7 m brett.
137	1027	Dike, ca 0,5 m brett, 0,3 m djupt. Går i närmast Ö-V riktning. Inmätt i två delar pga kraftig vegetation.
138	-	Utgår (fd 137:2).
139	1027	Grund ränna, 0,15 m bred och 0,1 m djup i närmast N-S riktning. Fynd av myllig jord, en mutter och en hel del smidesslagg i rännan. Rännan skär diket 137 och är yngre än detta. Rännan sannolikt fortsättning på diket 135 längre norrut.
140	1028	Stolphål, 0,5 m diameter. Skott med blåbetong och natursten. Fynd av fönsterglas.
141	1028	Stolphål, 0,6 m diameter. Skott med natursten. Fynd av tegel och takpannor och tegelrör samt tjockt glas.
142	1028	Stolphål, 0,6 m diameter. Skott med tegel, blåbetong och natursten. Fynd av fönsterglas.
143	1028	Stolphål, 0,6 m diameter. Skott med blåbetong och natursten.
144	-	Befintlig stolpe (utanför schakt), 0,18 m diameter. Bilad och tryckimpregnerad (recent).
145	1028	Stolphål, 0,5 m diameter. Skott med blåbetong och natursten.
146	-	Dike i närmast Ö-V riktning, ca 0,5 m brett.
147	-	Dike i närmast N-S riktning, ca 0,5 m brett.
148	-	Dike i närmast NO-SV riktning, som viker av en kort bit mot O innan det återigen går i NO-SV riktning. Ca 0,5 m brett.

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3161